

Шановні колеги!

У наш час стрімкого розвитку інформаційних технологій важко переоцінити роль медичних видань, які були й залишаються надійними провідниками між науковими розробками та практикою охорони здоров'я.

У процесі євроінтеграції України наукова література допомагає медичним працівникам іти у ногу з часом, підвищувати професійний рівень, удосконалювати навички, активно співпрацювати зі світовою медичною спільнотою.

Новий Міжнародний журнал «Реабілітація та паліативна медицина», впевнений, посяде належне місце серед спеціалізованих видань, стане джерелом наукових та практичних знань для фахівців.

Сподіваюсь, що актуальність інформації, висвітлення вітчизняного та світового досвіду, високий фаховий рівень респондентів дозволять журналу стати провідним у своїй галузі.

Колективу редакції бажаю ініціювати та втілювати у життя передові ідеї, робити вагомий внесок у справу подальшого розвитку медичної науки та практики.

А читачам журналу бажаю, щоб видання стало помічником тим сподвижникам, які розвивають реабілітацію та паліативну допомогу в Україні, впроваджують в охорону здоров'я оптимальні організаційно-методологічні форми, методи та нові технології, які покликані покращити життя пацієнтів.

З повагою

Президент Національної академії
медичних наук України

А.М. Сердюк



Шановні читачі журналу «Реабілітація та паліативна медицина»!

Від імені Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика вітаю нас усіх з народженням нового науково-практичного журналу «Реабілітація та паліативна медицина»!

Ви тримаєте в руках унікальне видання, метою якого є не лише поширення інформації з актуальних питань паліативної медицини та реабілітації, які, безперечно, мають зв'язок із сучасними проблемами вітчизняної охорони здоров'я, але й запровадження та розвиток інтегрованої міжсекторальної допомоги тяжко хворим пацієнтам, об'єднання задля досягнення цієї мети широких медичних верств та громадськості.

Я впевнений, що нове видання не лише стане одним з елементів інформаційної складової у створенні системи реабілітації та паліативної допомоги в Україні, але й консолідує навколо себе медичну спільноту та

широкі верстви громадськості для вирішення проблем охорони здоров'я, що дасть змогу поліпшити якість життя пацієнтів. Хочеться сподіватись, що науково-практичний журнал «Реабілітація та паліативна медицина» стане не лише трибуною для передової наукової думки, але й стане у нагоді практикуючим

лікарям, середньому медичному персоналу, організаторам закладів охорони здоров'я, соціальним працівникам, педагогам та усім, хто працює з людьми, яким необхідна реабілітація та паліативна допомога.

Перекоаний, що журнал «Реабілітація та паліативна медицина» сприятиме формуванню спільної стратегії в галузі медико-соціальної реабілітації та паліативної медичної допомоги, стане інформаційною базою для розробки та впровадження в охорону здоров'я оптимальних організаційно-методологічних форм, методів і нових технологій, покликаних поліпшити якість життя пацієнтів. Окрім того, видання такого рівня гідно представлятиме Україну на міжнародному рівні.

Дуже приємно, що одним із співзасновників журналу «Реабілітація та паліативна медицина» є Національна медична академія післядипломної освіти імені П.Л. Шупика. Впевнений, що у цього видання буде довге і плідне життя, що воно виконає свою місію. Запорукою тому є об'єднання навколо цього журналу провідних фахівців вітчизняної медицини, громадських діячів та інтерес до журналу громадськості.

Бажаю Вам, шановні читачі, щоб журнал «Реабілітація та паліативна медицина» став вашою настільною книгою, надійним другом та помічником у благородній справі, підтримував у вирішенні професійних та правових питань, допомагав упоратись із найскладнішими завданнями. Миру, здоров'я, натхнення та творчої наснаги усім нам!

З повагою

Ректор НМАПО імені П.Л. Шупика,
академік НАМН України, д.мед.н.,
професор

Ю.В. Вороненко

Дорогі читачі!

Вітаю усіх нас із виходом міжнародного журналу «Реабілітація та паліативна медицина», який є початком наукової дискусії та свідченням того, що Україна стала на шлях розвитку високоморального, етичного та гуманного суспільства.

Напрямок «паліативна допомога» – відносно новий у світовій медицині. Такі поняття, як «паліативна медицина», «паліативний догляд», «паліативна допомога», «паліативне лікування» з'явилися лише у 80-ті роки ХХ століття. У перекладі з латини слово

«pallium» означає «покриття», «покрив». Тобто йдеться про всебічну допомогу хворим, які страждають на прогресуючі захворювання на пізніх стадіях розвитку. Основне завдання паліативної допомоги – наскільки можливо полегшити страждання пацієнтів, вирішити їхні психологічні, соціальні і духовні проблеми.

Паліативна допомога – це підхід, який дозволяє покращити якість життя пацієнтів із невиліковними захворюваннями та членів їхніх родин шляхом



Dear readers!

I congratulate all of us on the release of the magazine «Palliative Care», which will be the beginning of scholarly discussion in Ukraine and the evidence that we are developing moral, ethical and humane society.

The term «palliative care» is relatively new for Ukraine. Palliative (from Latin pallium, cloak) is an area of healthcare that focuses on relieving and preventing the suffering of patients.

According to WHO Palliative care is an approach that improves the quality of life of patients and their families facing the problem associated with life-threatening illness, through the prevention and relief of suffering by means of early identification and impeccable assessment and treatment of pain and other problems, physical, psychosocial and spiritual.

In 1967, Cicely Saunders opened the first modern St. Christopher's Hospice in the suburbs of London. Since then started the development of palliative care system.

запобігання та полегшення страждань невиліковно хворої людини (ВООЗ, 2002). Головною метою паліативної допомоги є підтримка якості життя у його фінальній стадії, максимальне полегшення фізичних та моральних страждань пацієнта та його близьких, а також збереження людської гідності пацієнта наприкінці земного життя.

У 1967 році в передмісті Лондона в притулку Святого Христофора Сесілія Сандерс організувала перший хоспіс сучасного зразка. З цього часу почалося створення системи хоспісної допомоги.

Хоспіс (англ. Hospice) – медичний заклад, в якому перебувають пацієнти на термінальних (прикінцевих) стадіях перебігу важких хвороб.

Перші хоспіси в Україні з'явилися у м. Івано-Франківську (1996), Коростені Житомирської області (1998), Львові (1997). Зараз в Україні нараховується близько 20 хоспісів та центрів паліативної допомоги, що діють на різних засадах, як самостійні комунальні установи, так і в складі лікарняних, соціальних закладів та громадських організацій. Звичайно, не всі вони ще відповідають стандартам.

Визначивши на колегії МОЗ України в березні 2008 року розвиток паліативної допомоги як один з пріоритетів роботи, ми почали свій рух у напрямку високих світових стандартів соціально-медичної допомоги. Я і мої однодумці розуміли, що це – довга дорога, і для розбудови системи потрібен не один рік.

Крім створення матеріально-технічної бази і забезпечення фінансової складової, надзвичайно важливим завданням було формування у суспільстві нової філософії підтримки важкохворих, інкурабельних, пацієнтів, забезпечення етично-правових засад, введення ціннісних понять про життя та смерть.

З метою створення інструменту для провадження нової політики було прийнято наказ МОЗ України №159-0 від 24.07.2008 р. щодо створення Державного підприємства (ДП) «Інститут паліативної та хоспісної медицини МОЗ України» як базового науково-методичного та клінічного закладу з питань допомоги людям з невиліковними хворобами та обмеженим строком (прогнозом) життя. Інститут очолив член-кореспондент Національної академії медичних наук України, професор Юрій Іванович Губський.

Інститутом та фахівцями МОЗ були підготовлені заходи, затверджені наказом МОЗ України від 26.06.2009 р. № 463 «Про затвердження заходів щодо розвитку паліативної допомоги в Україні на 2009–2010 рр.», що стало підставою для створення кафедри паліативної та хоспісної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика. Перший випуск курсантів кафедри відбувся у 2010 році.

Hospice care is a type and philosophy of care that focuses on the palliation of a terminally ill or seriously ill patient's pain and symptoms, and attending to emotional and spiritual needs of patients and their families.

First hospices in Ukraine were established in Ivano-Frankivsk, 1996; Lviv, 1997; Korosten, 1998.

Now there are about 20 hospices and palliative care units in Ukraine that function on different principles: national, charitable, community. Of course, not all of them meet international standards of palliative care.

Defining the development of palliative care as one of the priorities of the Ministry of Health on collegiate organ of the Ministry of Health in March 2008, the country started a movement towards high international standards of social and health care. My associates and I understood it's a long way to build this system, and it will take years.

In addition to the material and technical base and ensuring financial component, essential task was to create a new philosophy of social support for seriously ill, incurable patients, providing moral and legal principles, understanding concepts of life and death.

It was necessary to implement a new policy, that's why Order of Ministry of Health of Ukraine № 159-0 of July 24, 2008 on the establishment of the State Enterprise «Institute of Palliative and Hospice Medicine of Ministry of health of Ukraine» as the basic methodological and clinical facility on issues concerning care giving for terminally ill patients was adopted. Institute is headed by a member of the Academy of Medical Sciences of Ukraine, Professor Yuriy Gubskiy.

Institute and Ministry of Health experts have prepared measures approved by Order of Ministry of Health of Ukraine № 463 of June 26, 2009 «On approval of palliative care development in Ukraine for 2009–2010», which became the basis for the creation of the Department of Palliative and Hospice Medicine at National Medical Academy of Postgraduate Education.

For further efforts consolidation of state and community Ukrainian Palliative and Hospice Care League was founded. Its establishment was initiated by community and took place in December 2011. The League was created with the aim to facilitate the development of palliative care in Ukraine and to ensure the observance of a human right to decent living conditions and medical care. Among the founders of League are community activists involved in the development and provision of palliative care in Ukraine.

Since its inception, the League held a number of social, political, scientific, information events, roundtables, conferences, charity events in Kyiv and

Для подальшого розвитку та об'єднання зусиль громадськості і держави 17 грудня 2010 р. була створена Всеукраїнська громадська організація «Українська ліга сприяння розвитку паліативної та хоспісної допомоги» (далі – Ліга). Осередки Ліги з'явилися у всіх регіонах України. До цього громадського руху приєдналися усі, хто виявив бажання займатися розвитком паліативної допомоги.

За час своєї діяльності Ліга організувала низку суспільно-політичних, наукових, інформаційних, благодійних заходів, круглих столів, конференцій як у столиці, так і по всій Україні, і почала лобювати та підтримувати законотворчий процес щодо створення системи паліативної допомоги. Наприкінці 2010 року Ліга стала колективним членом Європейської асоціації паліативної допомоги (ЄАПД).

Як окремий вид медичної допомоги паліативна допомога була проголошена Законом України «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я «ст. 35-4. Паліативна допомога»» від 7 липня 2011 року №3611-VI.

Під егідою Ліги 2 лютого 2012 року у Києві відбулася міжконфесійна конференція на тему «Роль церкви в розвитку та наданні паліативної допомоги», яка об'єднала представників усіх церков і продемонструвала готовність усіх, без винятку, конфесій держави об'єднатися заради тих, хто стоїть на порозі життя і смерті. На конференції було задекларовано, що Ліга не підтримуватиме евтаназію в Україні.

Головною віхою розвитку паліативної допомоги в Україні і діяльності Ліги зокрема став Перший національний конгрес, що відбувся 26–27 вересня 2012 року. У заході взяли участь близько 300 осіб – фахівці паліативної допомоги з усіх областей України, керівники закладів охорони здоров'я, державні діячі, представники громадських і благодійних організацій, духовенства, гості з восьми країн світу – Бельгії, США, Італії, Австрії, Польщі, Єгипту, Росії та Білорусі. Учасники Конгресу обговорили та прийняли Національну стратегію розвитку паліативної допомоги до 2022 р. та Резолюцію, яку було направлено керівництву держави, лідерам найбільших політичних партій. Було прийнято рішення проводити Конгрес раз на три роки.

У резолюції однією з найбільших проблем вважався доступ до знеболення. Саме тому експерти Ліги разом з фахівцями ДСКН, МФ «Відродження» і представниками МОЗ зайнялись вирішенням цієї проблеми. Результатом спільної роботи став випуск вітчизняного морфіну сульфату ТДВ «Інтерхім», що є важливим досягненням у напрямку покращення доступу до знеболювальних препаратів.

Революційним для розв'язання проблеми доступу до знеболення є прийняття Кабінетом Міністрів України постанови № 333 від 13 травня 2013 року

throughout Ukraine; systematically lobbied and supported the legislative process for the establishment of palliative care.

At the end of 2010 the League became collective member of the European Association of Palliative Care (EAPC).

For the first time in the history of Ukraine, palliative care has been recognized as a separate medicare with the Law of Ukraine № 3611 -VI of July 7, 2011 «On Amendments to Fundamental Principles of Legislation of Ukraine on Health Care for Improvement of Medical Care».

Under the auspices of the League on February 2, 2012 interfaith conference on «The role of the church in the development and provision of palliative care» took place in Kyiv, which brought together representatives of all churches and demonstrated willingness of all confessions to unite the state for those who stand in threshold of life and death. The League declared not to support euthanasia in Ukraine.

The main milestone of palliative care development in Ukraine and the League's activities was the first National Congress, 26-27th of September, 2012, with financial support from International Renaissance Foundation. The Congress was included in the event list of the Ministry of Health of Ukraine (Newsletter number 29-C – 2012). The Congress was attended by almost 300 participants, including foreign partners from Austria, Italy, Belgium, Poland, Russia, Belarus, the USA. As a result, Resolution on the Development of Palliative Care in Ukraine was adopted and submitted to Executive Office of the President, the Cabinet of Ministers of Ukraine and Parliament of Ukraine. The decision was made to conduct national congress each 3 years.

The resolution considered access to pain relief to be one of the biggest problems. That's why experts together with League's specialists, representatives of the State Narcotics Control Board, International «Renaissance» Foundation and Ministry of Health engaged in addressing this problem. As a result, Ukrainian ALC «InterChem» output morphine sulfate improving access to pain reliefs.

A revolutionary solution for the problem of access to pain relief was the Order of the Cabinet of Ministers № 333 of May 13, 2013 «Procedure for acquisition, transportation, storage, delivery, use and disposal of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors in health care institutions».

More than 600 thousand terminally ill patients require palliative care in Ukraine annually. These are mostly cancer patients, elderly people, people living with HIV/AIDS, those who have diabetes, tuberculosis and other terminal illnesses.

«Порядок придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я».

Щороку в Україні паліативної допомоги потребують понад 600 тис. невиліковних хворих – це онкохворі, літні люди, хворі на ВІЛ/СНІД, цукровий діабет, туберкульоз та інші хвороби. На превеликий жаль, потреба у паліативній допомозі задовольняється лише для незначної частки пацієнтів. У результаті – декілька сотень тисяч людей у термінальній стадії захворювань помирають, страждаючи від болю, депресії, інших симптомів, за відсутності необхідного знеболення, професійного догляду, соціальної та психологічної підтримки.

Надзвичайно гострою проблемою є підготовка і підбір кадрів у сучасних складних соціально-економічних умовах. Вимагає системного підходу питання підготовки соціальних працівників, психологів, медичних капеланів та волонтерів.

Сьогодні перед нами стоїть завдання побудови соціально привабливої європейської держави України. На часі створення нової системи охорони здоров'я, що поєднає у собі історико-культурну спадщину та новітні підходи і гарантуватиме допомогу кожному, хто її потребує, у тому числі наприкінці життєвого шляху. Необхідно будувати державу, у якій ми будемо довго і добре жити, а останні дні зустрінемо з гідністю.

Хотів би окремо назвати тих, хто нас підтримав. Це перший Президент України Л.М. Кравчук, міністр закордонних справ України (2007–2009) В.С. Огризко, виконавчий директор МФ «Відродження» Є.К. Бистрицький, Патріарх УПЦ Філарет, Блаженніший кардинал Любомир Гузар, директор ініціативи з паліативної допомоги МФ «Відродження» Мері Керавей.

І не можу не назвати тих, хто є основною рушійною силою в розвитку вітчизняної паліативної допомоги: Є.Й. Москвяк, Л.І. Андріішин, Ю.І. Губський, Л.П. Брацюнь, В.О. Екзархов, В.І. Бачинський, А.В. Царенко, О.О. Вольф, К.Ю. Шаповал, В.А. Тимошенко, Я.Б. Чуловський, А.С. Редер, Р.О. Моїсеєнко, Н.О. Венгрин.

«Реабілітація та паліативна медицина» – це науково-практичний журнал, метою якого є поширення у медичних та громадських колах інформації з актуальних питань реабілітації та паліативної медицини, що пов'язані із сучасними проблемами вітчизняної охорони здоров'я.

Основну увагу журнал приділяє методам паліативного супроводу, обміну досвідом щодо поліпшення якості життя та реабілітації хворих з різними нозологічними формами прогресуючих хронічних захворювань.

Unfortunately the need for palliative care is met only for a small proportion of patients. As the result, hundreds of thousands of patients in the terminal stage of cancer and many chronic incurable diseases, who require palliative and hospice care, are dying suffering from pain, depression, and other symptoms in the absence of required analgesia, professional care, social and psychological support.

Another urgent issue is to develop training system for those specialists involved in providing of palliative and hospice care. There is a lack of specialists with appropriate professional training in palliative care, lack of medicines, equipment, etc., not to mention inadequate sanitary conditions because of lack of relevant standards and regulations. Medical universities introduced recently the programme for under and postgraduate training for doctors and nurses on palliative care, although social workers, psychologists, chaplains and volunteers lack of appropriate education.

That is our challenge to build socially attractive, European Ukraine.

It's time to create a new health care system, based on new approaches, which combine historical and cultural heritage; system that ensures the weak and dying an appropriate care the end of the life. There is a need to build the state in which we would like to live long and happy life, and last days are met with dignity.

I would like to name those who supported us: the First President of Ukraine Leonid Kravchuk; Minister of Foreign Affairs (2007-2009) - Volodymyr Ogrzyzko; Executive Director of the International «Renaissance» Foundation Yevhen Bystrytskyi, Patriarch of the Ukrainian Orthodox Church Filaret, His Beatitude Cardinal Lubomyr Husar, Mary Callaway, Director, International Palliative Care Initiative, OSF, Dr. Erich Roesch, Palliative and Hospice Care Association of Bavaria.

I would also like to name those who prime movers in palliative care development in Ukraine: Yevhen Moskvayak, Liudmyla Andriyishyn, Yuriy Gubskiy, Lesia Bratsyun, Vitaliy Ekzarhov, Volodymyr Bachynskiy, Anatoliy Tsarenko, Olexander Wolf, Ksenia Shapoval, Volodymyr Tymoshenko Yaroslav Chulovskyy, Anatoliy Reder, Raisa Moiseenko, Nadia Venhryn.

«Rehabilitation and Palliative Medicine» is a scientific journal the aim of which is spreading in the medical and public circles information about topical issues of rehabilitation and palliative medicine related to the modern problems of national health care.

The main task of the journal is to pay attention on the methods of palliative support, exchanging of experiences connected with the quality of life and rehabilitation of patients with different nosological forms of chronic progressive diseases.

Журнал покликаний сприяти консолідації медичної спільноти у вирішенні проблем охорони здоров'я, професійної та правової підтримки фахівців, зайнятих у сфері паліативної медичної допомоги; розробки та впровадження в охорону здоров'я оптимальних організаційно-методологічних форм, методів і нових технологій, покликаних поліпшити якість життя пацієнтів.

Цільовою аудиторією журналу є широке коло лікарів усіх спеціальностей, медичних працівників, психологів, педагогів, соціальних працівників, пацієнтів та їхніх родичів.

Головними темами журналу є лікування, реабілітація пацієнтів з тяжкою вродженою та спадковою патологією, захворюваннями, які не завжди піддаються сучасним засобам інтенсивного лікування і потребують паліативного супроводу, як амбулаторного, так і стаціонарного, хоспісної підтримки самого хворого і членів його родини, мультидисциплінарні підходи до побудови допомоги.

Редакція журналу запрошує усіх фахівців, які надають медико-соціальну допомогу хворим з важкими прогресуючими захворюваннями у системі охорони здоров'я, соціальної допомоги, освіти і науки, громадських діячів та представників духовенства до спільної роботи на сторінках нашого видання.

Головний редактор міжнародного журналу
«Реабілітація та паліативна медицина»,
Голова Української Ліги сприяння розвитку
паліативної та хоспісної допомоги,
завідувач кафедри управління охороною
суспільного здоров'я Національної академії при
Президентіві України
д.мед.н. **В.М. Князевич**

The journal was specially designed to further consolidation of the medical community in order to solve health care problems and provide professional and legal support for specialists working in the palliative health care field. It is also intended to develop and implement best possible conditions in the public healthcare through optimized organization and methodological forms, methods and new technologies to improve patients' quality of life.

The target audience of the journal is a wide range of physicians of all specialties, medical workers, psychologists, teaching staff, social workers, patients and their relatives.

The main topics of the journal is the treatment and rehabilitation of patients with severe congenital and hereditary pathologies, diseases resistant to the modern intensive care medications and requires palliative support, as an outpatient so inpatient, hospice support of the patient and his family and also multidisciplinary approaches to the health care scheme.

Editors of the journal invite all professionals who are providing medical and social assistance to patients with severe progressive diseases in the health care system, social care, education and science, public figures and representatives of the clergy for cooperative work in our publication.

Chief Editor of the international journal
«Rehabilitation and Palliative Medicine»
Chairman of the Ukrainian League from promoting
of palliative and hospice care development,
Head of management of public health care
department of the National Academy under the
President of Ukraine
V.M. Kniazevych MD

План семінарів на II півріччя 2015 р. на тему «Реабілітація та паліативна допомога»

Дата	Області	Місто проведення
<i>вересень</i>		
25.09	м. Одеса, Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область	м. Одеса
<i>листопад</i>		
27.11	м. Львів, Львівська область, Тернопільська область, Івано-Франківська область	м. Львів

Запрошуємо до участі лікарів-невропатологів, лікарів-неврологів дитячих, лікарів-психіатрів, лікарів-психіатрів дитячих, лікарів-онкологів, лікарів-ортопедів-травматологів, лікарів загальної практики – сімейних лікарів закладів охорони здоров'я, що належать до сфери управління МОЗ України, співробітників профільних кафедр вищих медичних навчальних закладів і закладів післядипломної освіти.